

18-MA'RUZA

Sifatni boshqarishning asosiy bosqichlari va masalalari. Sifat menejmenti tizimi va uni aloqa korxonalarida joriy etish.

REJA

1. Sifatni boshqarishning asosiy bosqichlari va masalalari.
2. Sifat menejmenti tizimi va uni aloqa korxonalarida joriy etish.

1. SIFATNI BOSHQARISHNING ASOSIY BOSQICHLARI VA MASALALARI

Сифатни бошқариш тизимларини сертификатлаштириш Миллий аккредитлаш тизимида белгиланган тартибда аккредитланган сертификатлаштириш бўйича органлар томонидан ўтказилади.

Сифат тизимларини сертификатлаштириш ишларини ташкил этиш (сертификатлаштириш олдида қилинадиган босқич) ва сертификатлаштиришнинг уч босқичини ўз ичига олади:

- 1-босқич – сифат тизимини дастлабки баҳолаш;
- 2-босқич – ташкилотнинг сифат тизимини текшириш ва баҳолаш;
- 3-босқич – сертификатлаштирилган сифат тизимини инспекцион назорат қилиш.

Ишларни ташкил этиш (сертификатлаштириш олдида қилинадиган босқич) қуйидагиларни ўз ичига олади:

- сифат тизимини сертификатлаштириш бўйича буюртма бериш;
- буюртмани сертификатлаштириш органида қайд қилиш, у бўйича қарор қабул қилиш, буюртмачини буюртма бўйича қабул қилинган қарор ҳақида хабардор қилиш;
- буюртмачига сифат тизимини дастлабки баҳолаш учун сифат соҳасидаги сиёсатни, сифат бўйича қўлланмани, ташкил этилишининг структуравий схемасини, сифат тизими ҳужжатлари рўйхатини ва бошқа ҳужжатларни ўз ичига оладиган бошланғич маълумотлар рўйхатини жўнатиш;

– ҳайъатни шакллантириш, раисини тайинлаш ва экспертларни тасдиқлаш.

1-босқич. Сифат тизимини дастлабки баҳолаш. Сифат тизимини дастлабки баҳолаш текширилаётган ташкилотнинг сифат тизимини сертификатлаштиришга тайёрлигини аниқлаш мақсадида амалга оширилади ва қуйидагиларни ўз ичига олади:

– буюртмачининг сифат тизими ҳужжатларини экспертиза қилиш;
– сифат тизими сертификатлаштирилаётган хизматнинг сифати ҳақидаги маълумотларни тўплаш ва таҳлил қилиш;

– дастлабки баҳолаш натижалари бўйича ёзма хулосани тайёрлаш. Салбий қарор қабул қилинганида буюртмачига хулоса юборилади, унда камчиликлар кўрсатилиб, буюртмачи уларни бартараф этганидан сўнг сифат тизимини баҳолаш учун зарурий материалларни қайтадан юбориши мумкин.

2-босқич. Ташкилотдаги сифат тизимини текшириш ва баҳолаш. Сифат тизимини текшириш ва баҳолашга тайёрланишда қуйидаги ишлар бажарилади:

– текширув дастурини тузиш;
– ҳайъат аъзолари орасида вазифаларни тақсимлаш;
– ишчи ҳужжатларни тайёрлаш (назорат саволлари рўйхати, шакллар ва бошқ.);

– текширув дастурини текширилаётган ташкилот билан мувофиқлаштириш. Текширув дастури ўз ичига қуйидагиларни олиши лозим:

– ташкилот номи ва текширувни ўтказиш жойи;
– текширув мақсади ва соҳаси;
– сифат тизими текширилишида амал қилинадиган норматив ва регламентловчи ҳужжатлар рўйхати;
– текшириладиган бўлинмалар;
– тасдиқлаш санаси ва бошқа маълумотлар.

Сифат тизимини текшириш дастурлари ва услубиятлари сертификатлаштириш органи томонидан тасдиқланади. Текширувни ўтказиш қуйидаги тартибларни ўз ичига олади:

- дастлабки кенгаш;
- текшириладиган ташкилотни ўрганиш;
- текширув санаси;
- сифат тизимининг норматив ҳужжатларга мувофиқлигини баҳолаш;
- далолатнома тузиш;
- якуний кенгаш.

Сифат тизимига мувофиқлик сертификати бериш ёки рад этиш ҳақидаги қарорни сертификатлаштириш бўйича орган раҳбарияти – ҳайъат раиси ва экспертлар – ҳайъат аъзолари имзолаган далолатнома асосида қабул қилади ва уни реестрда қайд этади.

Сифат тизими мувофиқлик сертификатининг амал қилиш муддати – уч йил. Сертификатни бериш рад этилган ҳолда буюртмачи бир ойлик муддат апелляция ҳайъатига ҳайъат ҳулосасига рози эмаслик ҳақида ариза жўнатиши мумкин.

3-босқич. Сертификатлаштирилган сифат тизимларининг инспекцион назорати. Сертификатлаштирилган сифат тизимларини сертификат берган орган йилига камида бир марта сифат тизимининг сертификатлаштиришда тасдиқланган талабларга мувофиқлигини аниқлаш учун даврий ва режадан ташқари текширишлар шаклида ўтказилади.

Режадан ташқари текширишлар учун асос бўлиб назорат қилувчи органлар томонидан келган ахборот алоқа хизматининг ёки алоқа воситаларининг белгиланган тартибларга мувофиқ эмаслигидан бевосита ёки билвосита гувоҳлик берганида, ташкилот структураси жиддий ўзгарганида, шунингдек, конструктив, технологик ёки бошқа ўзгаришлар содир бўлганида ўтказилади.

Инспекцион назорат ҳайъат томонидан сертификатлаштириш бўйича

орган тасдиқлаган инспекцион назоратни ўтказиш дастури ва услубиятига мувофиқ ўтказилади. Инспекцион назорат натижалари далолатнома билан тахт қилиниб, унда олдин берилган сертификатнинг амал қилишини сақлаб қолиш имконияти ҳақида ҳулоса қилинади ва бунда сертификатга иловада инспекцион назоратни ўтказган экспертнинг имзоси қўйилади.

Алоқа хизматлари ўрнатилган талабларга мувофиқ бўлмаганда, сертификат эгаси инспекцион назоратни ўтказилишини рад этганида сертификатлаштириш бўйича орган сертификатнинг амал қилинишини тўхтатиб қўйиши ёки бекор қилиши мумкин.

Сертификатнинг амал қилишини тўхтатиб туриш ҳақидаги қарор сертификатлаштириш бўйича орган билан келишилган тўғриловчи (коррекцияловчи) ишлар (амаллар) йўли билан аниқланган номувофиқликлар сабабларини бартараф этиш мумкин бўлган ҳолда қабул қилинади.

Тўғриловчи амалларни ўтказишда сертификатлаштириш бўйича орган:

- сертификатнинг амал қилинишини тўхтатиб қўяди;
- давлат назорат органларида бу ҳақда ахборот беради;
- тўғриловчи амалларнинг бажарилиш муддатини белгилайди;
- тўғриловчи амалларнинг бажарилишини текширади.

Тўғриловчи амаллар ўтказилганидан кейин ва уларни баҳолаш (текшириш, назорат қилиш) ижобий натижалар берганида сертификатлаштириш бўйича орган сертификатнинг амал қилинишини тиклаш ҳақида қарор қабул қилади ва бу ҳақда сертификатлаштиришнинг манфаатдор иштирокчиларини хабардор қилади.

Тўғриловчи амаллар бажарилмаган ёки улар самарали бўлмаган ҳолда сертификатлаштириш бўйича орган сертификатнинг амал қилишини бекор қилади ва бу ҳақда сертификатлаштиришнинг манфаатдор томонларини хабардор қилади.

Мувофиқлик сертификатининг амал қилишини тўхтатиб қўйиш ёки

бекор қилиш, шунингдек, ташкилот-сертификат эгаси:

- сертификатлаштириш бўйича органни асосий фаолияти, ташкилий структураси ёки ташкилотнинг жойлашган манзилига оид жиддий ўзгаришлар ҳақида хабардор қилмаганда;
- алоқа хизматларини сертификатлаштириш бўйича ишларни ўтказиш ҳақидаги шартномада баён қилинган шартларни бажармаганда;
- сертификатлаштириш ишларини бажармоқчи эмаслиги ҳақида ёзма ариза тақдим этганида амалга оширилади.

2. SIFAT MENEJMENTI TIZIMI VA UNI ALOQA KORXONALARIDA JORIY ETISH.

Инспекцион назорат сертификатлаштирилган маҳсулот унинг сертификатлаштирилиши ўтказилган норматив ҳужжатларнинг талабларига мос келиши давом этаётганлигини аниқлаш мақсадида ўтказилади.

Сертификатлаштирилган маҳсулотни инспекцион назоратини ўтказиш зарурийлиги ва даврийлиги қабул қилинган сертификатлаштириш схемасида белгиланган бўлади. Инспекцион назоратни ўтказиш учун асос бўлиб, буюртмачи билан сертификатлаштириш бўйича орган томонидан сертификат эгаси билан мувофиқлик сертификатини беришдан олдин тузиладиган битим хизмат қилади.

Шартномада инспекцион назорат бўйича ишлар тури, ўтказиш муддатлари ва ишларга ҳақ тўлаш шартлари белгилаб олинади.

Инспекцион назорат тасдиқланган дастур бўйича ўтказилади, бироқ ҳайъат зарурат бўлганда дастурда тилга олинмаган, лекин корхона ишлаб чиқарадиган маҳсулотнинг сифати билан боғлиқ бўлган объектларни ва жараёнларни текшириши мумкин. Инспекцион назорат объектлари куйидагилар бўлиши мумкин:

- маҳсулотга оид норматив ҳужжатлар, синов усуллари ва ишлаб чиқариш технологияси;
- сертификатлаштирилган маҳсулот;

- ишлаб чиқариш ёки сифат тизими;
- сертификатлаштирилган маҳсулотнинг корхона-тайёрловчида ва савдо ташкилотларида сақланиш шароитлари ва муддатлари;
- тахлам (қадоқлаш), ташиш;
- илова қилинган ҳужжатлар;
- мувофиқлик нишони билан тамғалаш. Ишлаб чиқаришни текширишнинг натижалари салбий бўлганда ҳайъат корхонага аниқланган ва баённомалар (ҳисоботлар) шаклида тузилган номувофиқликларни бартараф этишни таклиф этади.

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Бозорга келаётган маҳсулот тури қандай тасдиқланади?
2. Мувофиқлик сертификати ва мувофиқлик белгиси деганда нимани тушунасиш?
3. Учинчи томон деганда нимани тушунасиш?
4. Қайси даражада сертификатлаштириш тизими ишлайди?
5. Сертификатлаштириш тамойиллари деганда нимани тушунасиш?
6. Ўзбекистон қонунлари сертификатлаштиришни қандай қонуний асосини белгилайди?
7. Мажбурий сертификациялаштиришга тааллуқли маҳсулот-лар турини ким белгилайди?
8. Қандай сертификатлаштириш схемаларини биласиз?
9. Сертификатлаштириш тизимининг мақсадлари нимадан иборат?
10. Мувофиқлик сертификатини ким бериш ҳуқуқига эга?
11. Сертификатлаштириш синовларини ким ўтказади?
12. Сертификатлаштириш тизимида Ўзстандарт функцияси нимадан иборат?
13. Мувофиқлик белгиси қайси жойга қўйилади?
14. Мувофиқлик сертификати амал қилиш муддатини ким белгилайди?

15. Мувофиқлик сертификати берилгани тўғрисида қерда маълумот олиш мумкин?
16. Аккредитлаш деганда нимани тушунасиз?
17. Ким мажбурий аккредитлашдан ўтиши шарт?
18. Сифат тизими деганда нимани тушунасиз?
19. Сифат тизимлари қачон қўлланилади?
20. Маҳсулотлар қандай турларига сифат тизимлари турлари фаолияти тарқалади?
21. Сифат тизимини киритгандан кейин қорхона қандай афзалликларга эга бўлади?
22. Сифат тизимлари сертификатлаштиришини ким ўтказди?

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abduvaliev A.A., Latipov V.B., Umarov A.S., Alimov M.N., va b. «Standartlashtirish, Metrologiya, Sertifikatlashtirish, Sifat.» – T.: SMSITI, 2008. – 267 b.
2. Poxodun A.I. Eksperimental'nye metody issledovaniy pogreshnosti i neopredelennosti izmereniy. Uch. posobie. ITMO, Sankt-Peterburg – 109 s. 3. G.M.S. de Silva (2002). Basic Metrology for ISO 9000 Certification. ButterworthHeinemann. ISBN 0750651652.
4. DeWayne B. Sharp. "Measurement Standards." Copyright 2000 CRC Press LLC. <<http://www.engnetbase.com>>. 5.5 Types of Standards
5. Law on Standardisation No. 590 of 22.09.2005 Official Monitor from the Republic of Moldova, No. 11-12/ 116, of 22.02.2005
6. The number of membre working countries an be found on the first page of the report."Annual Report 2013" (PDF). ISO. Retrieved 18 June 2014.
7. <http://www.lex.uz>
8. <http://www.gov.uz>
9. <http://www.metrology.light.com>